Drs Hans van der Meijs

Door prof mr dr G.A.M. Strijards

Drs Hans van der Meijs, een echte Spaanse, immers Bredase, Brabander was wetenschappelijk medewerker bij de vakgroep strafrechtswetenschappen aan de Katholieke Hoge School Tilburg in 1975 tot 1979. Hij ontwikkelde op eigen initiatief het vak “internationaal strafrecht". Hij schreef het eerste studieboek over dit nieuwe expertise-segment, waarbij hij de noodzaak bepleitte om een nieuw systeem te ontwikkelen voor de wederzijde rechtshulp in grensoverschrijdende strafzaken tussen de staten. Hij stelde voor dat West-Europese staten strafvorderlijk zouden mogen optreden op elkaars grondgebied. Daarbij zouden wel voorwaarden moeten gelden, zoals de eis dat het misdrijf op heterdaad zou zijn geconstateerd en dat de politie-activiteiten daarna in grensoverschrijdende achtervolging, met medeweten van de staat op wiens territoir zou moeten worden opgetreden, niet onderbroken mochten zijn. Maar dan zou de politie van het andere land mogen staande houden, aanhouden, arresteren en zelfs mogen detineren. Dat was destijds iets gedurfds. Want West-Europa was destijds doorsneden door het "IJzeren Gordijn". Er was nog een Deutsche Demokratische Republik. Hongarije en Polen waren nog rabiaat Stalinistisch georganiseerd. Maar Van der Meijs voorzag, dat daaraan op korte termijn veel zou veranderen. Wel vergde hij voor deze activiteiten een uitdrukkelijke verdragsbasis. Hoezeer keek Van der Meijs daarmee vooruit. Want na 1989 kwam die basis in verbluffend hoog tempo tot stand. In latere studieboeken en monografieën wordt nog steeds op deze voorstellen teruggegrepen. Ook op EU-niveau.

Verder hield Van der Meijs zich bezig met de strafbaarstelling van de "dierenmishandeling". Daaraan wijdde hij zijn dissertatie. Hij kwam met dit onderwerp veel op de radio. Op zaterdagmiddagen klonk zijn sonore stem in het VARA-programma "In de Rode Haan" waarbij Van der Meijs van leer trok tegen allen die meenden dat het dier juridisch zou moeten worden erkend als rechtssubject, drager van zelfstandige rechten en plichten. Dat was in deze periode een soort dogma. Er zouden dan mensen moeten worden aangewezen, die dan wel als organen zouden moeten optreden voor de dieren, die om voor de hand liggende redenen hun wilsbepalingen niet goed zouden kunnen articuleren. De jonge academicus toonde met tal van humoristische voorbeelden aan, waarom dat nooit goed zou kunnen werken, ook al was het om een of andere onnaspeurlijke reden links en erg progressief om hier het pleit voor te voeren. In tal van publicaties liet Van der Meijs doortimmerd weten dat het niet nodig was om het dier een soort slachtofferpositie te geven ter strafrechtzitting om tóch het dierenwelzijn via het strafrecht adequaat te kunnen beschermen. Hans van der Meijs vond, dat "dierenmishandeling" een vergrijp was tegen de menselijke moraal die in het beschaafde verkeer redelijkerwijs past, waarbij criterium is of een doorsnee-rechtsgenoot aanstoot ondervindt in zijn fatsoensbeleving door de wijze waarop met (huis)dieren wordt omgegaan. Zoals mensen ook aanstoot kunnen ondervinden door de seksuele omgang die anderen erop na willen houden ten aanzien van kwetsbare personen die zich tóch onderwerpen aan de behandeling die hen wordt aangedaan. En dat, omdat zij zwichten voor het overwicht dat de ander weet uit te oefenen, ontleend aan sociale verhoudingen zoals hiërarchie, functioneel leiderschap binnen groepen, financiële afhankelijkheid of patronagerelaties. Hans wilde dus "dierenmishandeling" strafbaar stellen als vergrijp tegen de publieke zeden of openbare moraal. Waarbij zij, die aanstoot ondervinden in die zedelijkheid of in die moraal als direct belanghebbenden klachtgerechtigd zouden zijn. Die klacht zouden ze dan direct bij het Openbaar Ministerie moeten indienen, dat daarop, zonder enige opportuniteitstoetsing vervolgingsplichtig zou zijn. Het zou dus géén afweging mogen maken tussen het algemene maatschappelijke belang bij niet-vervolging enerzijds en het bijzondere belang van de verdachte bij het seponeren, het niet-vervolgen of het buiten-vervolgingstellen.

Het "onthouden van de juiste zorg en behandeling aan een onder je hoede staand dier door doen, nalaten, gedogen of dulden" beschouwde Van der Meijs als een misdrijf tegen de openbare zedelijkheid, de publieke moraal of het algemeen passend fatsoen, dat hij wilde doen inlassen in de titel van de misdrijven gericht tegen de publieke eerbaarheid, ongeveer van dezelfde wederrechtelijkheidsstrekking als misdrijven waardoor de openbare eerbaarheid wordt gekrenkt, zoals het potloodventen of het verrichten van ontuchtige handelingen waar een ander zijns ondanks op of vanaf een openbare plaats getuige moet zijn. Wie een hond bezit of onder zijn feitelijke hoede neemt en het dier niet goed voedert of verzorgt, behandelt of verrichtingen onthoudt die kennelijk zijn gezondheid ondermijnen, wie vee teelt of onderhoudt, dieren, insecten, geleedpotigen voortbrengt, vangt , vergaart of afzondert met gelijksoortige handelwijze of vergelijkbaar nalaten begaat een zelfde feit tegen de eerbaarheid. Aangifte en klachtgerechtigde is hij die daarvan zijns ondanks door enige gewaarwording getuige van is of moet zijn vanaf een openbare of voor de openbaarheid toegankelijke plaats.

Tot zover de dogmatiek. Belangrijk waren de technische vervolgingsvoorwaarden en wat deze verder voor praktische strafvorderlijke problemen zou opleveren zoals de bewijsvoering en de rechterlijke bewijsredenering. In die tijd waren er nogal wat linkse progressieven die "het dier" wilden gaan definiëren als zelfstandige drager van rechten waarvoor belangenorganisaties als een soort curatrices zouden moeten opkomen door namens het dier te gaan procederen tegen de eigenaar, verzorger of teler. Zoals Marianne Thiemes *Partij voor de dieren* eigenlijk nu wil en ook tracht te praktiseren -- zonder duidelijk objectiveerbaar effect in het publieke domein, overigens. Je zou het dier dan moeten opvatten als een handelingsonbekwaam wezen, dat toch bescherming van rechtswege moet krijgen of kunnen krijgen, zoals thans ook soms het geval kan zijn betreffende het nog in utero verkerend embryo of kind waarvoor het burgerlijk recht ook bepaalde voorzieningen heeft gedefinieerd die ná de geboorte van een zelfstandig levensvatbaar menselijk wezen kunnen worden ingeroepen door een curator. Dat achtte Van der Meijs een heilloze en zinloze oplossing omdat die curator dan meestal toch eigen belangen gaat nastreven, vaak met concurrentievervalsende oogmerken, zoals in de massale bio-industrie het geval pleegt te zijn. Bovendien, hoe moet men zich de curator voorstellen van de kolonie cochenille-luizen of de honingbijenzwermen? Die hebben echt geen imker.

Hoewel drs. J. van der Meijs aan de Hogeschool zich als een vis in het water voelde, trok de praktijk van alle dag deze pragmaticus toch méér. Hij werd kabinetschef van de procureur-generaal te Den Bosch in 1979. Daar kon hij, spin in het web, politieel optreden bij georganiseerde criminaliteit van bovenregionale strekking begeleiden, en zijn internationaal-strafrechtelijke oriëntatie vruchtbaar inzetten, vooral bij de doorontwikkeling van internationale opsporingsteams in de grensregio's van het ressort en het opzetten van internationale rechercheteams in de streek rondom Maastricht. En ook hieraan besteedde hij menige wetenschappelijke doorwrochte publicatie. Verder was hij hoofdredacteur van een feestbundel gewijd aan de cassatierechtspraak: *De Derde Rechtsingang nader bekeken*, aangeboden aan zijn goede vrind en mentor Cees Bronkhorst, vicepresident van de strafkamer bij de Hoge Raad der Nederlanden, die tevens regelmatig voor promoties naar zijn oude Hogeschool afreisde, gesecundeerd door zijn destijds zoveel belovende student-assistent die zelfs als carnavalseke tonproater in het Oisterwijkse een bovenregionale reputatie had weten te verwerven.

Die taalvaardigheid kwam Van der Meijs zeer ten goede toen hij de functie van Regionaal Directeur Gevangeniswezen Noord-Oost verwierf, waarbij hij onderscheidingen opspeldde, linten doorknipte en pensionado's huldigde. Een verantwoordelijke functie, die een integraal managementsprofiel veronderstelde. Hij zette aan menige bijeenkomst aldus luister bij, tevens optredend als directeur van Interpenitent, een vereniging voor de ontwikkeling voor internationale penitentiaire

standaarden, waaraan lidstaten, die deel wilden hebben aan de verdragsstaten bij het inmiddels opgerichte Internationale Permanente Strafhof dat logistiek zou gaan resideren in de Haagse Duinen, zouden moeten kunnen voldoen.

De bijgaande foto toont Drs Hans van der Meijs in zijn tijdelijke functie van directeur van het Huis van Bewaring te Grave. Als gewoonlijk gekleed als de Britse gentleman die hij steeds wilde blijven: de regimentsstropdas voorzien van subtiel briljantje, de pochette koket uitpiepend boven de borstzak, het gilet zorgvuldig kleurend bij het geruite jasje van de welwillende heer van stand die het óók zonder Tom Poes heel best kon stellen. Een verschijning die men niet vaak tegenkomt in de lange couloirs van Nederlands' gevangenisinrichtingen. Toen niet. En nu niet. Dat is precies, wat Van der Meijs beoogde. Hij werd zevenenzestig.